

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Namesto službenega reda samovoljstvo kapitalistov.

V rudniškemu okraju Celje in za rudnik za rujavi premog v Zagorju ob Savi so predložili rudniški podjetniki oziroma prva skupina rudarske zadruga za delavstvo, drugi skupini rudarske zadruga službeni red, ki pa po našem mnenju ni služben red, temveč samo zapovedi rudniških podjetnikov.

Mi tolmačimo službeni red po pravem zmislu in pomenu besed le pogodbo med delodajalcem in delojemalcem. Zaraditega bi tudi morale biti v službenem redu določene pravice in dolžnosti za oba pogodnika. Predloženi službeni red, ki obseza 34 paragrafov, in ga je predložilo podjetništvo vseh rudnikov celjskega revirnega urada in za rudnik v Zagorju, je sestavljen na podlagi splošnega rudarskega zakona od leta 1854. po §§ 200 do 209, v zmislu katerih določb se pač da diktirati službeno pogodbo, kakršno žele rudniški podjetniki.

Tisti zakon je tako pomankljiv in je brez vsakršnih korektnih določb, da se da po njegovem besedilu napraviti službeni red škodljiv za delavstvo, dalo pa bi se tudi napraviti po omenjenem zakonu za delavstvo ugoden služben red, če bi rudarske oblasti podpirale predloge, ki jih stavi delavstvo.

V navedenem zakonu ni nikakršne določbe, ki bi zabranjevala, dati v službeni red tudi določbo glede dnevne plače, ter določiti okoliščine, koliko bi smel znašati najnižji zaslužek na dan pri pogojnem delu.

Ravnatoko bi bilo mogoče napraviti določila glede drugih dolžnosti podjetnikov napram rudarjem.

V predloženem službenem redu pa ni ničesar razen določil, kako ponižni in ubogljivi morajo biti delavci vsakemu poljubnemu predstojniku. Diktira se jim celo, kako se morajo obnašati zunaj službe, torej kratkomalo, službeni red obseza samo dolžnosti. Na podlagi predloženega službenega reda bi bili delavci popolnoma izročeni pazniku in uradništvu, in ti bi ravnali z njimi kakor bi se jim poljubilo. Za paznike in ravnatelje pa ni ne ene določbe, kako se morajo ti obnašati napram delavstvu. Nikakršne meje,

kaj smejo in kaj ne smejo storiti napram delavstvu. Zaraditega je pa tudi jasno, da bi na podlagi predloženih zapovedi podjetnikov lahko storili, kar bi hoteli, v škodo delavstva, ne da bi jih bilo mogoče zaraditega klicati na odgovor.

Predloženi službeni red pa ima tudi določbe, ki bi materialno škodovala rudarjem. Tako je v § 10. navedena dolžnost, da če je potreba, mora delavec po ukazu obratnega vodje ali svojega predstojnika ostati tudi ob nedeljah na delu, ne da bi mu rudnik plačal 50% odškodnine na plačo, kakor je to sedaj. V § 14., odstavek II, hočejo podjetniki vtihotapiti pravico, po kateri bi smeli rudarjem odtegovati odškodnino za orodje po svoji volji. V § 25. hočejo delavcem vzeti brezplačno stanovanje, ki so ga imeli doslej pri nekaterih rudnikih.

Za svečavo, ki bi zanjo moral rudnik sam skrbeti, zahteva v omenjenem paragrafu tudi plačilo. Od § 29 — 35. pa ni drugega, kakor cela vrsta samih kazni.

Te določbe so pa rudniški podjetniki že res tako imenitno skovali, da mora vsakdo, kdor čita omenjena določila, misliti, da ima kak ruski kazenski zakon pred seboj, ne pa rudniški službeni red. Omenimo samo eno kazen med nekaj tucati navedenih kazenskih določb. Z denarno globo bi se smelo kaznovati delavca do ene četrtine njegovega zaslužka. Torej, če bi zaslužil K 100 mesečno, bi mu imel pravico rudniški podjetnik odvzeti kar 25 K.

Predloženi službeni red mora razburiti vse delavstvo rudniškega okrožja Celjskega. Mnenja smo, da se omenjeni službeni red ne sme sprejeti pod nikakršnim pogojem. Zato pa pozivljamo vse rudarje, da se pripravijo za najodločnejši odpor proti takemu nasilstvu.

Šesti avstrijski strokovni zbor.

(Konec.)

Šesti dan.

Najprej se je razpravljalo o volitvi v strokovno komisijo. Čehi so zahtevali zase enega zastopnika več. Po kratki debati se je sprejel njih predlog. Nato je sledila točka:

Socialna politika v avstrijskem državnem zboru.

Poročal je poslanec sodrug Schramel: Ko je prišlo toliko socialnodemokratskih poslancev v državni zbor, so si mnogi zbuvali velike nade, ki pa se niso izpolnile. Toda tega nismo mi krivi, pač pa ogromna protidelavska večina državnega zbora in pa vlada. Mi smo stavili celo vrsto predlogov za izboljšanje delavskega položaja, toda kaj pomaga, ko nam vse nasprotuje. Uspeh smo imeli samo s par predlogi.

Govornik je obširno govoril o raznih predlogih ter je končno podal pregledno sliko o uspehih socialnodemokratskih poslancev v državnem zboru:

1. Tele postave so že sklenjene: postava o trgovskih sodrukih, postava o zapiranju prodajalen, postava o ženskem nočnem delu, postava, ki prepoveduje porabo belega fosforja.

2. Postave, ki jih je poslanska zbornica že sklenila, toda jih gosposka zbornica še ni rešila: postava o odpravi kaznjivosti kontraktne knjige, postava o zavarovanju proti nezgodam v rudnikih.

8. Industrijskemu, delavskemu in obrtnemu svetu so se odkazale: postava o odpravi delovne knjižice, postava o skrajšanju delovnega časa v obrtnih obratih, postava za pekovsko varstvo.

4. Odredbe proti svinčeni bolezni, ustanova socialnopolitiškega odseka, pomnožitev obrtnega nadzorstva.

V državnem zboru želi večina varstvo podjetnikov, ne pa varstvo delavcev. Ker je večina sedanjega državnega zbora delavstvu sovražna, se da le z največnim trudom kaj malega doseči. Dolžnost razredno zavednega delavstva je torej, da si okrepi svoje organizacije in na ta način podpira delo svojih poslancev. (Živahno pritrdjevanje.)

Končno se je sprejela resolucija, ki zahteva uvedbo socialnega zavarovanja, delavskega varstva, ki protestira proti poslabšanju druževalne postave, ki zahteva uvedbo starostnega in onemoglostnega zavarovanja, preosnovo zborovalne postave, skrajšanje delovnega časa na osem ur, nedeljski počitek, prepoved nočnega dela

LISTEK.

O koleri.

Piše dr. Zarnik Tomo, Zagorje ob Savi.
(Dalje.)

Sluh peša. Bolniki postanejo brezbrizni za vse in leže zaspano tje. Včasih so pa jako nemirni in se jim blede. Glava postane vroča, obraz rudeč, dihanje površno, neredno in počasno 8 do 10 na minuto. Koža postane suha, krhka in potna. Iz pota izpadajo večkrat belkasti kristali izsečnine. Slast do jedi, ki se je že povračala, zopet mine, začne se kolcanje in bljuvanje. Driska se zopet povrne, blato lje pa rujavkasto krvavo in močno smrdi. Trebuh je napet in občutljiv. Ta znamenja znajo trajati 6 do 21 dni in bolnik umrje, le malo jih ozdravi. Ti znaki se najdejo tudi pri tifusu ali mačuhu.

Zato se imenuje te vrste kolera tifoidna kolera.

Pri tifoidni koleri pride večkrat do koleričnega izpuščaja. Nastanejo namreč v drugem tednu bolezni rudeče, zatekle lise na rokah,

obrazu in čelu. Te lise so jako podobne onim pri šenu.

Vidimo toraj, da eden in isti bacil kolere pri različnih osebah različno vpliva. Nekateri ljudje, ni potreba, da bi bili ravno železnega zdravja, nimajo nobenih znakov bolezni, dasiravno so okuženi z bacili kolere. Ti navidez zdravi ljudje, imenujemo jih bacilonosce, hodijo okrog, opravljajo nemoteno svoja opravila ter pri tem z izmečki in odpadki okužujejo druge ljudi. Ti bacilonosci so najbolj nevarni, ker nobenemu ne pade na um, da bi svoje izmečke razkužili. Zaraditega je potrebno, da se ob času kolere vse razkužuje.

Spet drugi ljudje, v katere pridejo koma bacili, obole le za lahkim želodčnim in črevesnim katarom. Nekoliko manj slasti do jedil, parkrat driska na dan in čez nekoliko dni je kolera za te vrste ljudi pri kraju.

A to so le posamezne izjeme. Pri večini drugih ljudi nastopijo vsa znamenja kolere z veliko gotovostjo. Bolezen napreduje in 40 do 50 od sto jih umrje.

Večkrat obole ljudje za drisko in bljuvanjem, če si pokvariijo želodec in čreva zaradi zauži-

vanja težko prebavljivih jedi, zaradi nezmernosti v jedi in pijači, dalje če jedo nezrelo sadje (posebno otroci), če pijejo preveč mrzlo vodo, pokvarjeno vodo ali pokvarjeno mleko. Tudi so večkrat oboleli ljudje za zauživanjem svežega kruha, spridenega mesa ali če jedo školjke ali ostrige. V takih slučajih pride do vnetja želodca in črev in zaraditega nastanejo bolečine in grizenje v trebuhu, bljuvanje in driska. V nekaterih slučajih se je našel tudi neke vrste bacil, kateri se po odkriteljih imenuje komabacil Finkler-Prior. Ta bolezen, katera po navadi kmalu krene na boljše, se imenuje v nasprotju z azijsko ali indijsko kolero, domača ali evropska kolera. Za domačo kolero obole posebno radi dojenčki, če se jih odstavi po letu.

Pri zamotanju črev, vnetju potrebušnice in po nekaterih strupih, posebno po mišici nastanejo koleri podobna znamenja. Tako je neka navidez pobožna dekla na Francoskem v Bretagne o priliki epidemij kolere 1831—1851 zastupila 40 ljudi z mišico. Vsi so mislili, da so dotični umrli za kolero, dokler se ni sama izdala, da jih je umorila.

(Dalje.)

za ženske, povečanje obrtnega nadzorstva, uvedbo splošnega zavarovanja proti nezgodam, odpravo bratovskih skladnic, uvedbo od delavstva voljenih rudniških nadzornikov, odredbe proti brezposelnosti in še nekaj drugih odredb.

Potem je sledilo poročilo o

skrajšanju delovnega časa.

Poročal je poslanec sodrug Hanusch, ki je govoril o krajšem delovnem času sploh in o delu socialnodemokratskih poslancev za skrajšanje. Končno je predlagal naslednjo resolucijo, ki se je sprejela enoglasno:

Sedanji delovni čas v Avstriji je bil pred 25. leti napredek, dandanes pa se več ne sklada s tehničkim razvojem industrije in obrta.

Moč strokovne organizacije je že priborila velikemu delu delavstva krajši delovni čas, kakor je postavno določen. Ker pa so boji strokovnih organizacij zaradi nasprotstva političnih oblasti in zaradi kratenja združevalne pravice jako otežkočeni, obstoji še vedno v mnogih obratih enajsturni, v izventovniških obratih celo še daljši delovni čas. Da pa se ne bo skrajšanje delovnega časa priborilo šele po trudapolnih bojih, mora poseči v mes postavodaja. Kongres je slej ko prej mnenja, da se je tehniški razvoj — tudi v Avstriji — silno razrastel in da se zaradi tega brez pomisleka lahko uvede osemurni delovni čas v industriji in v obrti. Ako je socialnodemokratska zveza v kljub temu dejstvu predlagala v državnem zboru, naj se delovni čas polagoma skrajšava, tedaj s tem nikakor ni odstopila od načelne zahteve po osemurnem delovnem času, ampak je s tem le hotela omogočiti industriji in obrtu prehod k uvedbi osemurnega delovnega časa. Zastopniki vlade in meščanskih strank pač niso imeli poguma, da bi to prezrelo predlogo kratkomalo odklonili, pač pa so jo skušali zavleči s tem, da so jo odkazali v posvetovanje raznim svetom.

Kongres zahteva:

1. Najhitrejšo posvetovanje in rešitev tistih predlogov, ki jih je vložila socialnodemokratska zveza o delovni dobivi obrtnih obratih.

2. Najhitrejšo rešitev predlogov, ki se tičejo delovnega časa v rudnikih, delovnega časa v pekarijah, kakor tudi delovnega časa v neprekinjenih obratih.

S pomočjo postavne uvedbe teh zahtev naj se uspešni strokovnih društev za vedno utrde in naj se polagoma skrajša maksimalni delovni čas na osem ur.

Nato je poročal poslanec sodrug Smitka o

odpravi delovne knjižice.

Socialni demokratje so stavili v državnem zboru predlog za odpravo delovne knjižice. Avstrija je edina država, ki ima še to nazadnjaško uredbo. Naš predlog so meščanske stranke zopet zavlekale, kakor celo vrsto drugih predlogov, ki podjetnikom niso po volji. Noben drug stan nima te knjižice kakor delavski sloji. Ta uvedba delavcem mnogo škoduje, in jo podjetniki tudi izrabljajo za ustrahovanje delavcev. Mi se moramo z vsemi silami boriti. — Govornik je nato predlagal v smislu svojih izvajanj resolucijo, ki se je sprejela enoglasno!

Potem je prišlo na vrsto poročilo sodruga Reumanna o

stanovanjskem vprašanju in o delovni pogodbi

ter so se sklenili tozadevni ukrepi.

Nato so se izvršile volitve v strokovno komisijo. Izvoljeni so bili: Beer, Bejšovec, Bošek, Dvoraček, Da Rin, Grünwald, Hanusch, Hueber, Möller, Müller, Mrkvicka, Nader, Schrammel, Silberer in za njih namestnike: Heitzinger, Hübel, Maar, Pech, Tomšik, Zipper; za preglednike: Domes, Huppert, Pick, Suchanek, in za njih namestnike: Pattermann, Pauls.

Volitve se izvrše na ta način, da voli vsaka strokovna organizacija zase.

V razpravo pride točka:

slučajnosti,

ki se je kmalu odgodila.

Nato so imeli zaključne govore Legien (Belgija), Huysmanns, Beer in Jura, nakar se je kongres zaključil. Preden so se odposlanci razšli, so stóje zapeli pesem dela.

Kongres je mnogo storil in je krepko podaril stare in nove delavske zahteve. Toda vse to bo imelo šele tedaj resnični uspeh, ako se združi delavstvo do zadnjega moža v svojih strokovnih zvezah in tako krepko podpre vse ukrepe strokovnega zbora.

Nabirajte novih članov!

Takozvana doba kislih kumar je že davno minila. Solnce vzhaja pozneje in vedno pozneje, bliža se zima. In prav ta čas je jako pripraven, da delamo za našo sveto stvar, da nabiramo novih bojnikov in jih izurjamo za boj proti kapitalizmu.

Kdor je za svojo stvar vnet in je o njej prepričan, bo vedno našel priliko, da si nabere novih bojnikov. Unijsko vodstvo sicer ni začelo nikake agitacije, ampak jaz mislim: čas za agitacijo je ugoden. Gospodarske razmere se boljšajo, zategadelj moramo popraviti škodo, ki nas je zadela preteklo leto. In čeprav bi bilo to nemožno, za našo organizacijo in za našo stvar moramo delati vedno z vso odločnostjo, kajti kdor strada kruha, izgubi moč, kdor pa strada organizacije, temu preti lakota.

Zato moramo ven k brezbriznim, od hiše do hiše, od sobe do sobe, od moža do moža, od žene do žene, in agitirajmo! Doslej so vedno zabavljali našemu agitiranju. Toda vsi ti so se od nas naučili agitacije in agitirajo, kajti nobena stranka ne more živeti brez agitacije. Torej, agitacija je neobhodno potrebna za vse, dvakrat potrebna pa le za nas. Mi moramo dobiti za našo stvar, za strokovno organizacijo brezbrizne tovariše. To ni lahko delo. Kajti mnogo truda stane, preden jih naše besede odvrnejo od zastarelih nazorov.

Opazujmo narod, ki živi sam zase, popolnoma odrezan od sveta. Nikjer nobenega gibanja! Narod je kakor mrtev. Šele ko prodre nova kultura, se narod zbudi; nove misli si delajo pot, čeprav gre izprva silno težko.

In taka mora biti naša agitacija! Mi moramo prodreti, tla prerahljati in usejati semena, da bo žetev naših uspehov bogata. Zato agitacija od hiše do hiše, od moža do moža! Gotovo je to težka naloga, toda voditi nas mora vnetost za našo stvar. Treba je brezbriznemu delavcu razjasniti nasprotstva med pravico in krivico, med revnim in ubogim; povedati se mu mora, da je bilo časih za delavca še hujše, in da si je delavec vse izboljšanje priboril z lastno močjo. Razložiti se mu mora, kako se kapitalisti vsega sveta v zadnjem času združujejo v silne zveze, ki hočejo delavca bolj zaslužniti kakor kdaj poprej; v ta namen uporabljajo novo bojno sredstvo, izpore. Povedati se mu mora, da ni več daleč tisti čas, ko bo tudi slovenski rudar začutil pest kapitalizma tako težko na sebi, kakor nikdar poprej ne.

Pripovedujte jim o obsežnih izporih na Švedskem, v Nemčiji, na Angležkem! Pripovedujte jim, kako se podjetniki združujejo do zadnjega moža v mednarodnih organizacijah. Ko ste jim tako naslikali veliko resnost sedanjega časa, pa jim tudi povejte, kako bode možno premagati mogočnega sovražnika, namreč tako, ako postavijo delavci nasproti organiziranemu kapitalizmu organiziran proletarijat. To se bo zgodilo tedaj, ako bodo vsi delavci v strokovnih društvih. In nato mu povejte, da je tudi on delavec in se torej mora dati vpisati v strokovno društvo, ako se hoče uspešno boriti proti kapitalizmu.

Zato se moramo pripravljati, in vsak izmed nas mora storiti svojo dolžnost. Tu ne pomaga noben izgovor! Mi rabimo novih bojnikov, da nam ni treba več beračiti in prositi, ampak da lahko zahtevamo. Torej na delo sodrug! Nabirajte novih bojnikov.

Ljudsko štetje.

Letos se vrši meseca decembra po vsej Avstriji ljudsko štetje. Ljudsko štetje pri nas v Avstriji ni samo zunanje važnosti, ampak je tudi dalekosežnega političnega pomena. Kajti ljudsko štetje nima samo tega pomena, da se zve število vseh prebivalcev v Avstriji, marveč zelo važno

je ljudsko štetje tudi zategadelj, ker pravilno in pravično ljudsko štetje natančno pokaže, koliko ljudi v Avstriji je te ali one narodnosti. In to je za Avstrijo velepomembno. Kajti nikjer na svetu ne razsajajo taki narodnostni boji kakor v Avstriji. Ti narodnostni boji pa ovirajo sleherni socialni napredek, od česar ima največ škode ravno revno ljudstvo. Ničesar si torej delavec ne more bolj želeli, kakor da se ti narodnostni boji vsaj omeje, ako se že ne morejo popolnoma odpraviti; kajti šele tedaj se bode lahko uspešno delovalo za koristi delavskih razredov. Ravno pri tem pa ljudsko štetje lahko mnogo pomaga na ta način, ako pokaže resnično število ljudi vsake narodnosti.

Gre torej predvsem za resnično število! Tu pa je naša vlada sama zagrešila veliko napako. V svojem odloku je namreč ukrenila, naj zapiše vsakdo v Avstriji svoj občevalni jezik, ki ga rabi v občevanju z drugimi ljudmi. To pa je popolnoma pogrešno; kajti ako jaz prebivam med samimi Nemci ali Italijani, tedaj bom moral govoriti nemško ali italijansko, zato pa vendar še nisem Nемеc ali Italijan, ampak Slovenec. Treba bi torej bilo zapisati materinski jezik. Šele tedaj bi dobili pravo sliko posamnih avstrijskih narodnosti.

Krajtega je pa še nekaj drugega. Po vseh krajih, kjer biva po več narodnosti, uporabljajo močnejše, številnejše narodnosti vsa sredstva, da bi prisilile slabšo, manjšo narodnost, naj bi ta zapisala za svoj občevalni jezik njih jezik. To je velikega pomena za Slovence, ki so pomešani na Štajerskem in Koroškem z Nemci, na Primorskem pa z Italijani. Vsakdo ve, da je po sedanjem načinu na tisoče Slovencev upisalo za svojo narodnost nemščino oziroma italijanščino. To se lahko tudi letos zgodi, to pa samo radi vladne nerodnosti in velike napače, ker je postavila za določevanje narodnosti občevalni jezik mesto materinskega jezika. Nam pa nikakor ni vseeno, ali se dobi jasna in zanesljiva slika o številni moči posamnih avstrijskih narodnost ali ne. Zakaj ravno ta nejasnost je mnogo kriva, da ne more priti do ureditve narodnega vprašanja v Avstriji. Kadarkoli se pojavljajo narodnostna vprašanja z močnejšo silo, vselej se izgovarja vlada, da razmerja med posamnimi narodnostmi, niso dovolj jasna. Za tem hujši greh se mora torej smatrati da prav tista vlada tako lahkomišelnost povzroča nevarnost nepravilnega ljudskega štetja, ki gotovo ne bo moglo podati jasne podobe avstrijskih narodnosti.

Zato pa moramo sami poskrbeti za pravilno ljudsko štetje. V tem oziru naj se vsakdo ravna po naslednjih besedah.

Vsak Slovenec, pa naj živi kjerkoli, naj zapiše slovenščino za svoj občevalni jezik! Vsem sodrugom se še posebej priporoča, da ne samo, da to sami store, ampak naj ob času ljudskega štetja pouče zlasti v mešanih krajih vse svoje tovariše, da je poštena narodna statistika prvi pogoj za ureditev teh razdrapanih narodnostnih razmer v Avstriji. Ako pa se bodo uredile narodnostne razmere, bode tudi socialno urejevanje družbe napredovalo in se lepše razvijalo kakor doslej. Naš cilj pa je ravno pravična socialna ureditev družbe. Ker smo torej socialisti, smo za pravično ljudsko štetje in iz tega stališča kličemo vsem slovenskim rudarjem in delavcem: Ob času ljudskega štetja naj zapiše vsak slovenski delavec in rudar, pa naj živi kjerkoli, za svoj občevalni jezik slovenščino! Še enkrat povemo: Ker smo socialisti, hočemo tudi pravičnega ljudskega štetja! Slovenski socialisti, zapišite torej slovenščino za svoj občevalni jezik in poučujte vse svoje tovariše, da store tako!

Državna konferenca avstrijskih rudarjev.

(Konec.)

Nadalje se razpravlja o točki

varstvo rudarjev.

Poroča odposlanec Brda, ki je podal obširno sliko zatiranja in stiskanja rudarjev. Pripo-

vedoval je, kako postopa proti rudarjem pravosodje. Neki delavec je bil po krivdi paznika težko poškodovan. Tožil je za odškodnino zaradi bolečin in za povrnitev zdravilnih stroškov, sodišče pa mu je priznalo samo polovico vseh stroškov, namreč 394 K, češ, da je tudi delavec polovico kriv nezgode, ker je ubogal paznika. Na drugi strani pa priznavajo prav tista sodišča za veljavno določbo službenega reda, ki veli, da mora biti delavec „poslušen“. Toda delavec ni dobil plačanih niti teh 394 kron. Moža so poklicali v pisarno in tam so mu dejali: „Ali se odrečeš temu denarju, ali pa ti odpovemo delo!“ Mož, ki je delal pri rudniku devetnajst let, je deloma nezmožen za delo in zato se je denarju odpovedal. Ako bi zagrešil kak delavec le desetino takih nasilnosti, zaprli bi ga gotovo za par mesecev. (Tako je!) Prav take nasilnosti se gode pri občinskih volitvah v Poljski Ostravi. Delavce silijo, voliti rudniške odbornike, ali pa jim groze, da se jim bo plača tako zmanjšala, da ne bodo imeli več volilne pravice za občino. Poslali smo na državno pravdnništvo ovadbo o tem nasilstvu, toda državno pravdnništvo se niti ne zgane ne. Pač pa je bil neki delavec zaradi nasilstva obsojen na tri mesece in izgnan iz vsega moravskostravskega okraja, ker je storil tole: Obratni vodja mu je obljubil neko gotovo plačo toda ni držal svoje obljube. Rudar ga je opozoril na to ali obratni vodja ga niti poslušati ni hotel ter je kar bežal. Rudar ga je hotel zadržati in ga je prijel za suknjo, za to pa je bil obsojen na trimesečno težko ječo. (Živahno ogorčenje.)

Neki obratni vodja pa, ki je delavca s palico tako pretepel, da je ležal pet ur nezavesten, je bil obsojen samo na 30 K denarne kazni. Sicer pa se v vsi Avstriji ne gode take nasilnosti, kakor se gode proti ostravskim rudarjem. Delavci, ki imajo otroke, so prisiljeni dati jih v službo rudniku, drugače jim odpovedo stanovanja. Neki rudar je delal že 27 let. Imel je tri sinove, ki pa so delali drugje, ker so imeli drug poklic. Naenkrat je dobil mož ukaz, naj da svoje tri sinove rudniku v službo, ali pa naj gre iz rudniškega stanovanja. V Ostravi pa je silno pomanjkanje stanovanj. Mož se je hotel pokoriti na ta način, da bi njegovi sinovi zapustili njegovo rudniško stanovanje. Ne, se mu je reklo, pošlji sinove v naš rudnik, ali pa pojdi iz stanovanja. Mož ni mogel dobiti v teku 14 dni nikakega stanovanja. Tedaj pa so moža, ki je delal pri rudniku že sedemindvajset let, odpustili iz dela! (Veliko ogorčenje.) Šele po večkratnem posredovanju rudniškega urada se je posrečilo, da so moža obdržali pri delu in mu dali tri mesece odloga, da si poišče stanovanje. In zakaj vse to neverjetno nasilstvo?

V ostravskem rudniku so tako sramotno slabi zasluzki, da se tega rudnika vsakdo ogiblje. Mladi ljudje domačih delavcev gredo rajši drugam, kakor da bi delali v rudniku, kjer se delavci plačujejo skrajno slabo in se vrhutega še izsesavajo, izzivajo, kaznujejo za najneznatnejše malenkosti in odpuščajo iz dela iz najnepomembnejših razlogov. Rudnik pa rabi mladih delavcev, pa jih torej ne more dobiti s tem, da uganja z rudarji, ki imajo sinove, neverjetne nasilnosti. Ako bo vlada še dalje trpela to izzivanje rudarjev, bo ona odgovorna za vse, kar bi se utegnulo zgoditi. (Živahno pritrjevanje.)

Po daljši debati se je sprejela enoglasno naslednja

resolucija:

Državna konferenca zahteva: varstvo rudarjev proti samolastnemu kratenju zaslužkov s tem, da se določi minimalna plača in da se določi primerni akord najmanje en mesec preje, preden se prične dotično delo; varstvo rudarjev proti izzivanju in nasilstvu nadzornikov in obratnih vodij; varstvo proti neutemeljeni odpustitvi iz dela.

Da se zagotovi rudarjem eksistenca, je treba, da se te zahteve takoj izvrše in da se uredi varstvo rudarjev.

Jarolim je poročal o socialnodemokratskem predlogu, ki zahteva tedensko izplačevanje zaslužkov in priskrbovanje vseh delovnih pripomočkov od strani podjetnika, nakar se je sprejela naslednja

resolucija:

V državnem zboru zahtevajo socialnodemokratski poslanci postavnih določil o tedenskem izplačevanju zaslužkov rudarjev; nadalje postavnih določil, da podjetnik rudarjem preskrbi na lastne stroške razsvetljava, orodja in razstreliva.

Nasproti temu je sklenil pododsek socialnopolitiškega odseka v državnem zboru dne 29. aprila 1910 tole:

Dosedanje določilo rudniške postave o izplačevanju zaslužkov naj se izpremeni na ta način, da se uredi štirinajstdnevno izplačevanje. Razsvetljava, orodje in razstrelivo naj se preskrbe rudarjem zastonj!

To malenkostno pododsekovo delo, ki bi imelo dobiti tudi postavno moč, je navdalo vse rudniške posestnike brez izjeme z neznanskim razburjenjem in viharno so zahtevali od vlade, da naj se ne ozira na sklepe pododseka.

Rudniški posestniki protestirajo sploh proti vsem sklepom socialnopolitiškega odseka predvsem pa proti novi določitvi izplačevanja zaslužkov in proti lastni preskrbi razstreliva. Ne da bi se ozirali na dejstvo, da je tedensko izplačevanje v severozahodni Češki že davno praktično uvedeno, protestirajo rudniški posestniki v Avstriji proti postavni uvedbi tedenskega izplačevanja, češ, da se ne da izvesti.

Rudniški posestniki govore v tem oziru namenoma neresnico, kar zbrani odposlanci še posebno naglašajo. Končno so se povzpeli rudniški posestniki glede na lastno oskrbo razstreliv do trditve, da bi rudarji razstrelivo po nepotrebnem trošili in kradli, ako bi se jim brezplačno preskrbelo.

Zbrani odposlanci smatrajo to za zlobno obrekovanje in sumničenje rudarjev. Da ta obrekovanja ovrže, je popolnoma zadostno, ako opozarja konferenca na veljavne predpise o rabi razstreliva pri rudnikih.

Vse to protestiranje proti sklepom socialnopolitiškega odseka pa iznova kaže, kako krčevito se prizadevajo rudniški posestniki, da bi preprečili slehrno izboljšanje varstva rudarjev in da bi jih tako nihče ne motil pri njih izkoriščevalnem poslu.

Z ozirom na ta dejstva tretja konferenca zadružnih odposlancev iznova zahteva, da se postavno določi tedensko izplačevanje zaslužkov in da se rudarjem zastonj preskrbi razsvetljava, orodje in razstrelivo.

Resolucija je bila sprejeta enoglasno.

Končno se je še sklenilo, da naj pripravlja prihodnjo konferenco rudarska zadruga Ljubno I. S tem je bila konferenca končana.

Strokovni pregled.

s Velikanski izpor na Angležkem. Na Angležkem so izprili podjetniki 130.000 delavcev bombažne industrije. Namen izpору je: hočejo podjetniki preskusiti moč delavstva. Neposredni vzrok izpora je majhen; podjetniki nočejo priznati delavskim organizacijam pravice, da bi smele govoriti pri raznih določbah, ki se tičejo dela v tovarni. Vodstvo neke tovarne je namreč premenilo način obrata; delo se je razdelilo na drug način. Neki delavec te tvornice, po imenu Krempler, pa ni hotel sprejeti dela, ki se mu je določilo. Bil je odpuščjen. Iz vzajemnosti so stopili takoj drugi dan vsi delavci te tvornice v stavko. To se je zgodilo dne 14. junija. Stavka je trpela že tri mesece, nenadoma pa je izjavila zveza podjetnikov bombažne industrije, da bo izprla vse delavce te stroke, ako se delavci tiste tovarne ne vdajo. Delavci se niso vdali, in tako se je razvil iz majhnega krajevnega boja velikanski gospodarski boj, ki je zadel 130.000 delavcev. Zopet nov dokaz, kako silno se postrujejo gospodarski boji. Delavci, organizirajte se, da vas ne dobe veliki dogodki nepripravljenih! Kajti ti veliki dogodki so pred durmi!

Dopisi.

d Hrastnik. Odkar toči kons. društvo tudi vino, ne da raznim gospodom več miru. Poprej ko ni bilo tega, so lahko izboriščali ubogo delavstvo kakor so hoteli, seveda sedaj ni to več tako lahko mogoče. Denuncira se nas, na vse pretege. Mi bi gotovo ne zamerili, če bi nas kakšen gostilničar denunciral, ampak denuncira nas nek čisto drugi gospod, katerega ime nam je itak znano. Gospod, ali Vas ni sram? Le denuncirajte tako kakor do sedaj, samo toliko poštenosti imejte, da se tudi pod ovadbo podpišete; kajti anonimno denuncirati je pač lumparsko. Pregovor se glasi: Der größte Schuft im ganzen Land ist und bleibt der Denunziant.

d Hrastnik. Volitve volilnih mož v bratovsko skladnico, ki so se vršile v nedeljo dne 9. oktobra, so končale s popolno zmago organiziranih rudarjev.

d Trbovlje. (Volitev volilnih mož v bratovsko skladnico.) „Delavci, vsi na krov! Pogum velja! Zmaga bo naša! Socialni demokratje so nam pri zadnji volitvi obetali zlate gradove in bogve kaj, a varali smo se!“ S takim, prav po krščansko obrekovalnimi, lažnjivimi sredstvi so nastopali klerikalci z rudnikom v zvezi proti kandidatom, katere je predlagala organizacija kot volilne može v bratovsko skladnico. Akoravno so delali z največjim terorizmom in jim ni bilo nikakršno sredstvo preslabo, je Zupanovi, Putri-novi in Pleskovičevi klerikalni kliki vendar popolnoma odklenkalo. Na vzhodnem okraju I (Polaj) so bili naši može z 200 do 207 glasovi izvoljeni (klerikalci so dobili 27 do 35 glasov). Na vzhodnem okraju II (Terezija) so bili naši može s 139 glasovi izvoljeni (klerikalci so dobili 7 do 17 glasov). Na zahodnem okraju so dobili naši može 319 glasov, klerikalci 28 do 32. Na naddnevnom obratu so dobili naši kandidati 71 glasov, klerikalci 27. Pri strojnemu obratu naši 31 glasov in klerikalci 0. Na novi pralnici so zmagali klerikalci ob največjem pritisku na uboge ženske s 4 glasovi večine, t. j. naši so dobili 23 in klerikalni 27 glasov, ter so prodrli s 4 klerikalnimi kandidati. Naših je torej izvoljenih 55, in 4 klerikalci. Čuda ni, da so dobili na pralnici večino. Kakor smo izvedeli, so hodili po Doberni okolo ubogih Macedoncev in Srbov ter jim pretili, da bodo vsi iz službe odpuščeni, če ne volijo njih pristašev. Tudi priganjaški obratni vodja na pralnici, inženir Pič, se je postavil za moža in pri ženskah agitiral. Kar človek nikdar ne bi bil mislil, so spravili klerikalci na krov, a „pogum“ vendar ni obveljal. Zatorej svetujemo našim sodrugom, da pridno delajo za izvedbo močne strokovne organizacije in končna zmaga bo tudi proti izkoriščevalni trboveljski rudokopni družbi popolnoma naša.

Razne stvari.

r Strankine vesti. V nedeljo dne 13. t. m. bo v društvenem lokalu v Zagorju seja vseh zaupnikov zagorskih organizacij. Sodruga zaupnike prosimo, da se gotovo udeležijo. Začetek seja ob 9. dopoldan.

r Pozor, pozor sodrugi! V nedeljo dne 20. t. m. bo ob 3. uri popoldne bo javen rudarski shod v dvarani g. Riharda Mihelčiča na Toplicah v Zagorju. Dnevni red: Predloženi službeni red in draginja. Sodruga prosimo, da že sedaj agitirajo za veliko udeležbo.

r Deputacija pri sekcijem načelniku v delavskem ministrstvu. Dne 19. oktobra je predstavil državni poslanec sodrug Cinger sodruga I. Sitterja in M. Čobala sekcijem načelniku Homanu, glede pritožbe v zadevi trboveljske bratovske skladnice in rudniškega urada v Celju. Sekcijski načelnik je obljubil, da bo ukrenil kar je mogoče za tiste sodruga, ki so se jim krivično odtegnila leta pri bratovski skladnici in obenem poučil rudniški urad, da ne bo samo sluga trboveljske družbe. Priznal je sam, ko mu je sodrug Sitter pojasnil, kako se obnaša napram predlogom, ki prihajajo od delegatov pri občnih zborih bratovske skladnice, da je ravnanje rudniškega urada v Celju nepravilno. Upati je, da dobe gospodje pri rudniškem uradu poučilo, v katerem se jim pojasni, da rudniški urad ni samo za to, da hlapčuje trboveljski družbi, nego tudi za to, da nadzoruje trboveljsko družbo in prepreča načrte, ki utegnajo škodovati delavcem.

r Velika železničarska stavka na Francoskem. Že pred meseci so stavili železničarji na Francoskem zahtevo po izboljšanju mezd. Železniške družbe so njih zahteve odklonile, na kar so delavci na železnicah ustavili delo. Stavkali so le en teden in se nato vdali. V kapitalistiških krogih vlada zaradi tega sicer veliko veselje, ali povedano bodi tem krogom, da so delavcem sicer preprečili sedaj izboljšanje njihovih mezd, vendar pa jih niso premagali. Taki boji, ki jim ni v zaslobo dovolj močna organizacija in potrebne priprave za mezni boj, so v pouk in spodbudo delavstvu, da se močneje in močneje združuje.

r Izpor urarskih delavcev v Švici. Lastniki tvornic za izdelovanje ur so sklenili, da izpro za 14 dni vse delavce, če pri obravnavi z delavskimi zaupniki ne dosežejo uspeha zase. Prizadetih bo torej 50.000 delavcev pri tem sporu, če ne pride pravočasno do sporazuma.

r Zaupnik krščanske socialne organizacije stavkokaz. Pri sodnji v Kölnu (v Nemčiji) se je vršila obravnava dveh članov krščanske socialne kovinarske organizacije 17. oktobra t. l. Pri tvrdki Mauser v Kölnu so stavkali delavci. Stavki pa se nista hotela pridružiti blagajnik krščanske socialne organizacije Ehrenfeld in njegov kolega Hambach. Pred tovarno je stal krščansko socialni delavec, ki je hotel posvariti oba stavkokaza, ki pa sta ga končno napadla eden z dežnikom drugi pa z neko železno palico, da je moral bežati s krvavo glavo. Takšna ljubezen in solidarnost med delavstvom se vzgojuje v vrstah krščanskosocialnih organizacij. Sodnja pa se

veda ni obsodila krščansosocialnih prepepačev, nego tepenega krščansosocialnega delavca. Gotovo mož ne pozabi tega bratstva svojih kolegov.

r Hlev za 60.000 dolarjev. V Ameriki je njujorški milijonar Ryu zgradil kravji hlev na svojem posestvu v Virginiji za 60.000 dolarjev. — Kako pa stanujejo delavci v podjetjih, ki je pri njih on udeležen? Da, v kapitalistiški družbi se pač marsikateremu delavcu godi slabše kakor živali.

r Razlet v tovarni užgalic. V tovarni užgalic v Aradu na Ogrskem se je razletel stroj. Dve delavki sta bili težko ranjeni. Prenesli so ju v bolnico, ki pa je najbrže ne bodeta več zapustili. Poškodba je tako velika, da utegneta v par urah končati življenje. Lahko ranjenih je več.

r Proti prodaji deklet. V Madridu se je vršil kongres, na kateremu se je sprejel predlog, v katerem se izreka želja, da bi se ustanovil mednarodni odbor, ki bi mu bila naloga, da spravlja zapeljana dekleta zopet v svojo domovino.

r 30.000 rudarjev v stavki. Dnevno časopisje poroča, da stavka v Sidwals na Angleškem 30.000 rudarjev in se stavka še razširja ter ni izključeno, da se pridružijo tudi drugi rudarji stavki, in utegne število stavkajočih rudarjev narasti na 200.000. V nekaterih okrajih je prišlo do burnih demonstracij, tako da je med prebivalstvom strah, da pride do spopadov med policijo in orožništvom, ki podpira podjetništvo.

r V preiskovalnem zaporu stavka. V tržaškem preiskovalnem zaporu stavkajo, kakor poroča dnevnik „Piccolo“, vjetniki, ki se jih je dne 4. septembra t. l. zaprlo pri neki nacionalni demonstraciji. Demonstrantje sedijo že dva meseca v zaporu, ne da bi bili zaslišani. Raditega so sklenili stavko lakote. Ujetniki nočejo sprejemati hrane. Sodišče pa se izgovarja, da ima premalo uradnikov, in se je zaraditega preiskava tako zavlekla.

Listnica uredništva.

Idrija: Dopis priobčimo prihodnjič. Sedaj nam ni bilo mogoče.

prijatelj moj.

Gre na vsako pot z menoj!

Ker se večkrat z njim krepčam,
Vedno zdrav želod'c imam!

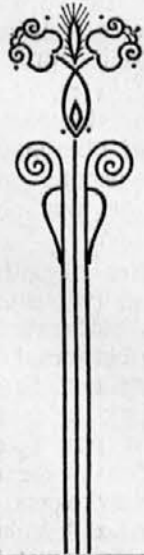
Najboljše krepčilo želodca!

Sladki in grenki.

Pazite na pristnost!

Posebno na kolodvorih!

Postavno varovano.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

se priporoča svojim članom

za nakupovanje vseh življenskih potrebščin kakor tudi manufakturnega blaga po najnižjih cenah. . .

Občno konsumno društvo v Idriji

9-9
priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro **moške narejene obleke** po najnovejši modi, **ženskega blaga** vsake vrste, **slamnike za moške in otroke** itd. Vse po jako nizki ceni. Pridite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najboljše in najcenejše postreženi!

Kosumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča 1

svojo bogato zalogo špecerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

Mlado in cvetoče, zdravo in veselo

nemore ostati nobeno deklet in nobena gospodinja, katera se mora mučiti leta in leta v kuhinji in v gospodinjstvu pri pranju in umivanju s slabim milom. — Pri porabi

Schicht-ovega mila

se varuje roke in doseže hitro, brez truda in napora snežno belo perilo.

Tvrška

Leskovic & Meden

Ljubljana, Jurčičev trg št. 1

naznanja slavnemu občinstvu, osobito delavskim slojem, da je prevzela glavno prodajo in izdelovanje staroznanega likerja

„Triglav“.

Proizvaja tudi „Pelinkovac“. Ima veliko zalogo raznih opojnih pijač, vina in specerijskega blaga.

! Prva žgalnica !

Brata Wortmann

Šušak

priporočata svoje lastne izdelke.

Naročila na žganje, likerje, konjak se vrše ceno in takoj.

Zastopnik: 8-6

Franc Remic, Ljubljana.

L. Jax & sin
Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

V založbi

„Rdečega Prapora“

je izšel 3-1

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence za leto 1911.

Ta koledar izhaja že XI. leto.

Vsebina mu je med drugimi naslednja:

Resnica (pesem); Koledar; Centralni sedeži avstrijskih organizacij; Kolkovne lestvice; Posnetek poštnega in brzjavnega cenovnika; Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi; Stare in nove mere; Koliko plačam osobne dohodnine; Koliko plačam vojne takse; Izvleček iz pravil provizijskega sklada c. kr. državnih železnic (ki je enaka onim južne železnice); Hrana in hranitev; Kdo je sodrug; Kako se varujemo kolere; Delovanje soc. dem. poslancev v parlamentu v zadnjem letu (predlogi našeti); Dve resoluciji s kodanjskega mednarodnega kongresa; Dohodki in stroški; Beležnica za vse dni v tednu.

Koledar obseza nad 13 pol in bo pridejan tudi svinčnik. Cena v platno vezanemu izvodu je 1 K, po pošti 10 h več.

Pri večjem odjemu in če se plača naprej ali pa vsaj v teku 30 dni velik popust. Pri naročilih do 20 izvodov se priporoča, da se pošlje denar naprej.